

Motion till riksdagen 2008/09:A355

av **Josefin Brink m.fl. (v)**

HBT-personers mänskliga rättigheter

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3	Inledning	6
3.1	Heteronormativitet och fördomar	6
4	Asylsökande HBT-personer	7
5	Rättstrygghet för HBT-personer.....	8
5.1	Ny diskrimineringslag	8
5.2	En särskild HBT-förordning för myndigheterna	9
5.3	Tillsynsmyndigheters särskilda ansvar	9
6	Den heteronormativa lagstiftningen	10
6.1	Förälder i stället för ”mor och far”	10
7	Hatbrott	11
7.1	Försvårande omständigheter.....	11
7.2	Ökad HBT-kompetens inom rättsväsendet.....	11
7.3	Brottsofferjour för HBT-personer	13
8	Familjerätt	13
8.1	Könsneutral äktenskapslagstiftning.....	14
9	Assisterad befruktning och äggdonation	14
9.1	Utredningen.....	15
9.2	Barnets bästa	15
9.3	Moderskapspresumtion	16
9.4	Moderskapsbekräftelse	16
9.5	En känd donator	17
9.6	Möjlighet för donatorn att bekräfta faderskapet	17
9.7	Insemination på barnmorskemottagningar	18
9.8	Behandling med både donerat ägg och donerad sperma.....	18
10	Barn med flera sociala föräldrar	19
11	Ensamstående kvinnor och assisterad befruktning	20
11.1	Ensamstående kvinnor och äggdonation	21
12	Diskriminering inom utbildningsväsendet	21

Fel! Okänt namn på

12.1	Bristande HBT-kompetens hos lärare	21
12.2	HBT-undervisning vid grundskola, gymnasium och komvux	22
12.3	HBT-undervisning vid universitet och högskolor.....	23
13	Diskriminering av HBT-personer i arbetslivet	23
14	Kultur för alla	24
15	Värnpliktstjänstgöringen	24
16	Hälso- och sjukvården	25
16.1	Folkhälsomålen.....	26
16.2	Själmordsprevention	26
16.3	Äldreomsorg.....	26

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utlänningslagen ska tillämpas i enlighet med lagstiftarens intentioner.¹
2. Riksdagen beslutar att 2 kap. 15 § regeringsformen ska ges följande lydelse: ”Lag eller annan föreskrift får ej innebära att någon missgynnas därför att han eller hon med hänsyn till ras, hudfärg, etniskt ursprung, sexuell läggning eller könsidentitet tillhör en minoritet.”²
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskild HBT-förordning innehållande konkreta och utvärderingsbara mål för att avskaffa diskrimineringen av HBT-personer i statsförvaltningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i myndigheters regleringsbrev ska ställa krav på HBT-kompetens i verksamheten och för dess personal.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsynsmyndigheterna ska få ett särskilt uppdrag att se över myndigheternas genomförande av de förändringar som HBT-relevant lagstiftning inneburit.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av författningarnas användning av benämningarna mor och far med inriktning att ersätta dessa med det könsneutrala begreppet förälder.³
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge rättsväsendets myndigheter i uppgift att öka kunskaperna om straffskärpningsparagrafens innebörd och användningsområde.⁴
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla yrkespersoner som möter människor som utsatts för samkönat partnervåld ska ha relevant HBT-kompetens.⁴
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett handlingsprogram för hur homosexuella, bisexuella och transpersoner (HBT) som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp.⁵
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rikta särskilda anslag till den nationella brottsofferjouren för HBT-personer.⁴

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 1 kap. 1 § föräldrabalken som innebär att en moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg.³
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 1 kap. 4 § föräldrabalken som innebär att en moderskapsbekräftelse ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i ett samboförhållande genomgår assisterad befruktning utanför allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg.³
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att ett par får uttrycklig rätt att välja en donator för assisterad befruktning.⁵
15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet.³
16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att det blir möjligt att få tillgång till assisterad befruktning på andra kliniker än de sju universitetssjukhusen.⁵
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att utreda möjligheten att företa en ändring av bestämmelserna om befruktning utanför kroppen i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att det blir möjligt att tillåta behandling med både ett donerat ägg och donerad sperma samtidigt.⁵
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att ändra reglerna i föräldrabalken så att det blir möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare.³
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att ensamstående kvinnor får tillgång till assisterad befruktning vid allmänt sjukhus.⁵
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om befruktning utanför kroppen i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. och annan relevant lagstiftning i syfte att ge ensamstående kvinnor möjlighet att få tillgång till behandling med donerade ägg.⁵
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdraga åt Skolverket och Högskoleverket att ta fram en plan för hur alla anställda inom utbildningsväsendet ska få HBT-kompetens.⁶
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att återkomma med förslag på hur frågor om sexuell läggning och könsidentitet ska beröras på ett integrerat sätt i undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan.⁶

Fel! Okänt namn på

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Högskoleverket i uppdrag att ta fram förslag till nödvändiga ändringar i högskoleförordningens examensordningar i syfte att integrera HBT-frågor i undervisningen.⁶
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är av stor vikt att Arbetsmiljöverket utvecklar sina föreskrifter om HBT-personers psykosociala arbetsmiljö.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-kompetens hos anslagsgivande myndigheter och institutioner på kulturområdet.⁷
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka HBT-kompetensen i hälso- och sjukvården.⁵
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur HBT-perspektivet kan stärkas i folkhälsomålen.⁵
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur samhällets fördomar och heteronormativiteten påverkar självmordsfrekvensen för HBT-personer samt komma med förslag på verktyg för att förebygga självmord inom denna grupp.⁵

¹ Yrkande 1 hänvisat till SfU.

² Yrkandena 2 och 6 hänvisade till KU.

³ Yrkandena 7, 12, 13, 15 och 18 hänvisade till CU.

⁴ Yrkandena 8, 9 och 11 hänvisade till JuU.

⁵ Yrkandena 10, 14, 16, 17, 19, 20 och 26–28 hänvisade till SoU.

⁶ Yrkandena 21–23 hänvisade till UbU.

Fel! Okänt namn på

⁷ Yrkande 25 hänvisat till KrU.

3 Inledning

I den här motionen presenterar vi förslag till åtgärder som syftar till att skapa ett rättvist och jämlikt samhälle för alla flator, bögar och bisexuella. För att synliggöra gruppen transpersoner har vi valt att presentera de krav som specifikt tar upp transpersoners situation i en särskild motion. För Vänsterpartiet är det självklart att alla människors kärlek ska respekteras oavsett vem man väljer att älska. Ingen ska diskrimineras på grund av sin sexuella läggning. Vi vill se ett samhälle där homosexuella och bisexuella kan förhålla sig lika självklart till sin sexuella läggning som heterosexuella gör till sin. Dessvärre lever vi i ett samhälle där homosexuella och bisexuella fortfarande osynliggörs, ifrågasätts och tvingas till utanförskap. Eftersom heterosexualiteten fortfarande ses som det normala utgår de flesta människor från att alla i deras omgivning är heterosexuella. Konsekvensen blir att den person som har en homosexuell eller bisexuell läggning uppfattas som avvikande. Med sexuell läggning avses homosexualitet, bisexualitet och heterosexualitet. En persons sexuella läggning har inget med personens könsidentitet att göra. Homosexuella och bisexuella personer är män och kvinnor i olika åldrar med olika etnisk bakgrund, religion och politisk uppfattning. De kommer från olika samhällsklasser, från städer och från landsbygd. Det enda som skiljer dem från heterosexuella är att de har förmågan att älska och känna sexuell attraktion till någon av samma kön.

3.1 Heteronormativitet och fördomar

I vårt samhälle är heterosexualiteten fortfarande norm. En heterosexuell identitet uppfattas som normal och önskvärd. Heteronormativitet innebär att den heterosexuella normen osynliggörs genom att heterosexualitet uppfattas som något neutralt och naturligt. Heteronormativitet är en kulturell tolkningsram där könet ses som en naturlig egenskap hos individen. Med det biologiska könet följer ett visst beteende som är kvinnligt eller manligt av naturen. Den heteronormativa tolkningsramen bygger alltså på en klar åtskillnad mellan de biologiska könen man och kvinna. Följaktligen blir homosexualitet, bisexualitet och könsöverskridande något obegripligt och främmande i denna tolkningsram. Heteronormativiteten genomsyrar samhället på alla plan. Den både manifesteras och upprätthålls genom lagstiftning och rättstillämpning. Konsekvensen blir att homosexuella, bisexuella och transpersoner utsätts för diskriminering och hatbrott.

Våra förslag innebär inte att alla de frågor som är av intresse för skyddet av mänskliga rättigheter, oavsett sexuell läggning, kommer att avhandlas. Däremot anser vi att våra förslag kan utgöra en god grund för en politik med direkt inriktning på att främja de förutsättningar som är nödvändiga för att homosexuella och bisexuella ska kunna leva ett liv utifrån sina egna individuella förutsättningar, fria från det heteronormativa förtrycket. Det är tydligt att familjekonservativa krafter inom regeringen blockerar förslag som syftar till

Fel! Okänt namn på

att stärka homosexuella och bisexuella personers rättigheter. Kristdemokraterna verkar t.ex. för att möjligheten för lesbiska kvinnor att få tillgång till assisterad befruktning ska tas bort samt för att äktenskapet ska förbli en institution som enbart är till för heterosexuella par (se t.ex. mot. 2005/06:L313).

4 Asylsökande HBT-personer

De internationella förpliktelser som ligger till grund för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter spänner över flera områden. Det handlar om medborgerliga och politiska rättigheter men även ekonomiska, sociala och kulturella. Enligt artikel 1 i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 stadgas att alla är födda fria och lika vad gäller värdighet och rättigheter. Av artikel 2 framgår att rättigheterna tillkommer envar. Vår utgångspunkt är att det tillhör de grundläggande mänskliga rättigheterna att kunna lämna det egna landet och söka asyl i ett annat land. Flera internationella konventioner som Sverige skrivit under skyddar denna rätt. Därför är det viktigt att vi försvarar flyktingrätten genom att personer som förföljs på grund av sin sexuella läggning ges rätt till en fristad i Sverige. De personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sitt kön eller homosexualitet kan numera beviljas skydd som flyktingar i Sverige (prop. 2005/06:6, bet. 2005/06:SfU4). Trots ändringen av utlänningslagen har Migrationsverket och Migrationsdomstolen fortsatt att utvisa HBT-personer till länder som t.ex. Iran (Länsrätten i Stockholms län, målnr UM 225-06, avd. 11). Migrationsverket och Migrationsdomstolen använder regelmässigt Utrikesdepartementets rapporter om mänskliga rättigheter som beslutsunderlag i flyktingärenden. Av UD:s rapport om Iran från år 2005 framgår följande:

Bristen på tolerans i det iranska samhället är långtifrån absolut: män håller varandra i händerna, de vänslas i parkerna etc. Man kan någon gång se män kyssa varandra på gatan eller se sminkade män. Det är något av en paradox i Iran att heterosexuella personer (som, *nota bene*, inte är gifta) egentligen har större svårigheter med att kunna leva ut sin sexuella läggning än homosexuella.

Samtidigt erkänner UD i rapporten att homosexuella riskerar grymma straff för homosexuella handlingar. För män gäller dödsstraff vid penetration och piskrapp för andra sexuella handlingar. För könsumgänge mellan kvinnor utdöms hundra piskrapp för vardera parten. UD menar dock att de iranska myndigheterna inte "aktivt förföljer" homosexuella och att de flesta homosexuella i Iran kan undgå fara om de lever "diskret och tillbakadraget". Denna motivering har legat till grund för flera beslut av regeringen. UD konstaterar vidare att de avrättningar av två homosexuella män som skedde i augusti 2005 hade sin grund i våldtäkt och mord. Detta trots att Amnesty International har rapporterat om att den iranska regimen använder sig av andra brottsrubriceringar än de faktiska för att göra sig av med homosexuella personer. Vi kan konstatera att UD:s rapporter på flera avgörande punkter är rent felaktiga och dessutom kränkande för de HBT-personer som är tvungna att fly från sitt

hemland på grund av förföljelse, misshandel och rena dödshot. Eftersom det är klarlagt att människor avrättas på grund av sin sexuella läggning i Iran bör asylsökande homosexuella iraniers fruktan anses välgrundad så länge paragrafen om dödsstraff och kroppsbestraffning finns kvar i den iranska strafflagen. Detsamma gäller alla andra länder som avrättar och bestraffar homosexuella och bisexuella på grund av deras sexuella läggning samt transpersoner på grund av deras könsidentitet. Utlänningslagens tillämpning i praktiken avviker i dag från riksdagens intentioner med lagen. Riksdagen har tidigare i ett betänkande uttalat att det aldrig kan komma i fråga att avvisa t.ex. en homosexuell person till hemlandet om han eller hon riskerar förföljelse på grund av sin sexuella läggning (2005/06:SfU4). Riksdagen anför även att det torde vara mycket svårt att bedöma om ett döljande av den sexuella läggningen utesluter risken för förföljelse. Riksdagens mening verkar dessvärre ha gått Migrationsverket och Migrationsdomstolen förbi.

Det är av yttersta vikt att Sverige tar sitt ansvar och ger de HBT-personer som flyr hit rätt till flyktingstatus. Utlänningslagen ska tillämpas i enlighet med lagstiftarens intentioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Rättstrygghet för HBT-personer

5.1 Ny diskrimineringslag

I takt med att fler människor lever öppet som homosexuella, bisexuella och transpersoner ökar också det fördömsfulla motstånd som finns mot HBT-personer. Den nya diskrimineringslag som träder i kraft den 1 januari 2009 ersätter jämställdhetslagen och sex andra civilrättsliga lagar mot diskriminering. Lagen innehåller förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck (könsidentitet) på en rad områden som arbetslivet, utbildningsverksamhet, arbetsmarknadspolitisk verksamhet, hälso- och sjukvård, socialtjänst, socialförsäkring, värnplikt m.m. (prop. 2007/08:95 Ett starkare skydd mot diskriminering). Många förslag som Vänsterpartiet länge drivit blir verklighet i och med den nya lagen, vilket är glädjande. Lagstiftningen ger dock fortfarande inte homosexuella, bisexuella och transpersoner ett heltäckande skydd. Särskilt gäller detta för transpersoner. Vi vill därför införa ett grundlagsskydd mot lagar och föreskrifter som missgynnar någon p.g.a. sexuell läggning eller könsidentitet.

Därför bör riksdagen besluta att 2 kap. 15 § regeringsformen ska ges följande lydelse: ”Lag eller annan föreskrift får ej innebära att någon missgynnas därför att hon eller han med hänsyn till ras, hudfärg, etniskt ursprung, sexuell läggning eller könsidentitet tillhör en minoritet.” Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

Fel! Okänt namn

5.2 En särskild HBT-förordning för myndigheterna

Det räcker inte bara att ändra den relevanta lagstiftningen för att motverka diskriminering och kränkningar av HBT-personer. Minst lika viktigt är arbetet med attityder och mot fördomar. Myndigheterna har ett särskilt ansvar att se till att ny lagstiftning efterlevs och tillämpas i praktiken. Det handlar om allt ifrån att utbilda personalen i HBT-frågor till att säkerställa att man vid myndighetsutövning, handläggning av ärenden och vid beslut av olika slag följer lagstiftarens intentioner. I betänkandet Från verksförordning till myndighetsförordning (SOU 2004:23) föreslås att det inom varje myndighet ska finnas ett system för intern styrning och kontroll för att verksamheten ska kunna följas upp och kontrolleras. Det framgår av utredningen att myndigheter efterfrågar en bättre samordning av årsredovisning och övrig rapportering och att samtliga återrapporteringskrav bör finnas samlade i ett dokument, regleringsbrevet. Vi menar att om statsförvaltningen ska kunna leva upp till principen om alla människors lika värde, oavsett sexuell tillhörighet eller könsidentitet, är det av väsentlig betydelse att HBT-perspektivet integreras i all statlig verksamhet. Därför bör alla myndigheter få i uppdrag att återrapportera resultat och uppnådda mål inom HBT-området till regeringen. För att myndigheter på ett ändamålsenligt sätt ska kunna redovisa mål och resultat inom HBT-området krävs dock en särskild HBT-förordning som innehåller konkreta och utvärderingsbara mål för att undanröja diskrimineringen av HBT-personer. Erfarenheterna hittills visar att HBT-kompetensen är bristfällig och att statlig diskriminering förekommer. Ett tydligt exempel på en myndighet som diskriminerar homosexuella, bisexuella och transpersoner är Migrationsverket vid handläggningen av ärenden som rör visum, anknytning och asyl. En särskild HBT-förordning skulle säkerställa att HBT-frågorna integreras fullt ut i alla myndigheternas arbete.

Därför bör det införas en särskild HBT-förordning innehållande konkreta och utvärderingsbara mål för att avskaffa diskrimineringen av HBT-personer i statsförvaltningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Om förslaget om en särskild HBT-förordning inte antas av riksdagen bör regeringen i stället i myndigheters regleringsbrev ställa krav på HBT-kompetens i verksamheten och för dess personal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Tillsynsmyndigheters särskilda ansvar

Under de senaste åren har en rad förändringar genomförts på det HBT-politiska området. Lagstiftningen har bl.a. inneburit att homosexuella fått möjlighet att prövas som adoptivföräldrar, lesbiska kvinnor har fått tillgång till assisterad befruktning inom den svenska sjukvården och ett utvidgat diskrimineringskydd inom det sociala området såsom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Den 1 januari 2009 träder en ny och samlad diskrimineringslagstiftning i kraft som dessutom utvidgar skyddet på vissa områden för bl.a. trans-

personer (prop. 2007/08:95). Vänsterpartiet har dessvärre erfarit att myndigheterna inte alltid tillämpar lagstiftningen i enlighet med lagstiftarens intentioner. Det har t.ex. fortfarande inte genomförts någon internationell adoption med samkönade adoptivföräldrar. Vidare tolkar vissa landsting den ändrade lagstiftningen om assisterad befruktning till lesbiska kvinnors nackdel vilket direkt strider mot förbudet mot diskriminering inom hälso- och sjukvården (se prop. 2007/08:95 om den nya diskrimineringslagen).

På många områden finns särskilda myndigheter som ansvarar för tillsynen och att verksamheten följer lagstiftning och regelverk. Exempel på tillsynsmyndigheter är Socialstyrelsen, länsstyrelserna, Högskoleverket och Myndigheten för internationella adoptioner. Dessa tillsynsmyndigheter måste få ett särskilt uppdrag att säkerställa att myndigheterna genomför de beslutade förändringarna på HBT-området. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Den heteronormativa lagstiftningen

I stället för ett samhälle där heteronormativiteten är förhärskande vill vi att människor ska ha rätt och möjlighet att vara den de egentligen är. Vi vill därför göra en översyn av den nuvarande lagstiftningen för att analysera hur heteronormativiteten har påverkat gällande normer i syfte att förändra lagstiftningen. De socialt konstruerade könsrollerna hämmar kvinnors och mäns möjligheter att fritt forma sina liv. För att förändra detta anser vi att det krävs en ständigt pågående och fri diskussion om heteronormativitetens styrande inverkan på alla områden i våra liv. Det är viktigt att vi blir medvetna om hur heteronormativiteten konstrueras i skolan, familjen, rättsväsendet och i samhället. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en generell översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.1 Förälder i stället för ”mor och far”

Ett exempel på lagstiftningens heteronormerande är de författningar som fortfarande hänvisar till begreppen mor och far. Med anledning av att registrerade partner sedan februari 2003 har möjlighet att bli prövade som adoptivföräldrar och att vara vårdnadshavare samt att lesbiska kvinnor sedan juli 2005 har tillgång till assisterad befruktning, är det hög tid att regeringen genomför ändringar så att författningarna i stället innehåller det könsneutrala begreppet förälder. På så sätt skulle lagrummen tydligare ta sikte på de personer som kan komma att falla in under lagens rekvisit. Detta oavsett föräldrarnas sexuella läggning eller om de lever i en samkönad eller tvåkönad relation. Ett sådant förtydligande skulle även synliggöra att många föräldrar lever som ensamstående. Lagrummen blir även mer informativa och lättbegripliga för de

Fel! Okänt namn på

domstolar och myndigheter som ska tillämpa bestämmelserna. I samband med att lesbiska par fick tillgång till assisterad befruktning inom den svenska sjukvården i juli 2005 gjordes vissa följdändringar i bl.a. ärvdabalken som innebar att mor och far byttes ut mot föräldrar. Det saknas dock fortfarande en generell översyn av lagstiftningen med syfte att ändra ovanstående begrepp. Därför bör en översyn göras av författningars användning av begreppet far och mor med inriktning att ersätta dessa med det könsneutrala begreppet förälder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Hatbrott

Hatbrott är en benämning för en rad olika typer av brott där motivet är hat mot enskilda personer på grund av deras förmodade etnicitet, nationella ursprung eller sexuella läggning. Homosexuella, bisexuella och transpersoner mördas på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet på samma sätt som invandrade mördas på grund av sitt etniska ursprung. Enligt en doktorsavhandling av kriminologen Eva Tiby har ungefär var fjärde homo- eller bisexuell person vid minst ett tillfälle utsatts för brott på grund av sin sexuella läggning. Tidigare rapporter från Säpo visar att antalet homofobiska hatbrott ökar. Enligt Brå ökade antalet hatbrott p.g.a. homo- eller bisexuell läggning med 21 procent mellan 2005 och 2006 (rapport 2007:17).

7.1 Försvårande omständigheter

Enligt brottsbalken 29 kap. 2 § 7 är det en försvårande omständighet om motivet med ett brott varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller annan liknande omständighet. År 2002 förtydligades att bestämmelsen även gäller brott som begås på grund av offrets sexuella läggning. En utredning från Brottsförebyggande rådet (Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser, rapport 2002:9) visar att bestämmelsen om försvårande omständigheter sällan kommer till användning. Endast i vart sjunde undersökt rättsfall där paragrafen kunnat tillämpas har så skett.

Regeringen bör därför ge rättsväsendets myndigheter i uppgift att öka kunskaperna om straffskärpningsparagrafens innebörd och användningsområde. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Ökad HBT-kompetens inom rättsväsendet

Våld inom samkönade relationer glöms ofta bort både i debatten om och när det gäller åtgärder mot våld i nära relationer. Bristande kunskaper och fördomar om homosexuella relationer har bidragit till att offren för våld i samkönade relationer är skyddslösa i än högre grad än kvinnor som utsätts för mäns

våld. Det faktum att våld i parrelationer ses som ett uttryck för mäns överordning och kvinnors underordning i samhället gör att våld i samkönade relationer ofta osynliggörs eller bagatelliseras. Könet på våldsoffret och misshandlaren påverkar hur omgivningen uppfattar våldet och i förlängningen vilken hjälp som erbjuds. Carin Holmberg och Ulrica Stjernqvist, har i studien Våldsamt lika och olika (2006) gjort en första vetenskaplig kartläggning över förekomsten av samkönat partnervåld i Sverige. Deras undersökning baseras på drygt 2 000 besvarade enkätundersökningar och visar att totalt 24,9 procent har utsatts för någon form av psykologiskt, sexuellt och/eller fysiskt våld i en nuvarande eller f.d. parrelation. Fysiskt våld dominerar bland lesbiska kvinnor och sexuellt våld dominerar bland homosexuella män. Minst utsatthet rapporterar bisexuella män.

Kön och sexualitet spelar en avgörande roll i tolkningen av samkönat partnervåld. Partnermisshandel mellan homosexuella män riskerar att tolkas som ömsesidig aggressivitet och inte som ett uttryck för en maktrelation. Partnervåld mellan homosexuella kvinnor riskerar i stället att osynliggöras helt av samhället eftersom kvinnor enligt normen inte slåss. Schablonbilderna av samkönade relationer och föreställningar kring våld och aggressivitet står på så sätt i vägen för att våldet uppmärksammas. På samma sätt leder homofobi och heterosexism till att samkönade kärleksrelationer inte erkänns socialt och därmed riskerar att isoleras. Det innebär att parterna blir beroende av och socialt bundna till varandra. Denna isolering kan i sig leda till våld i relationen. Stödet till personer som blir utsatta för våld i sin parrelation är organiserat utifrån heterosexuellas behov. För att samhället ska kunna hjälpa och stödja HBT-personer som utsätts för våld i nära relationer behövs mer forskning om samkönat partnervåld. Därför är det glädjande att regeringen i sin handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer avser att inrätta ett forskningsprogram som bl.a. kommer att omfatta våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39, åtgärd 52). Dock saknas åtgärder för hur polis, sjukvård, socialtjänst, kvinnojourer m.fl. som möter människor som utsätts för våld i nära relationer ska få en ökad HBT-kompetens i praktiken.

Regeringen bör därför göra kraftfulla satsningar så att alla yrkespersoner som möter människor som utsätts för samkönat partnervåld har relevant HBT-kompetens. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns både olikheter och likheter mellan det våld som utövas i samkönade och heterosexuella relationer. Våldets konsekvenser är dock desamma för offret, oavsett könet på våldsutövaren. Studien "Våldsamt lika och olika" visar att det är viktigt att studera det samkönade partnervåldet ur dessa två perspektiv samtidigt för att kunna hjälpa de män och kvinnor som utsätts för våldet. Av egen erfarenhet vet vi att det kan vara lätt att glömma bort det samkönade partnervåldet när frågan om mäns våld mot kvinnor avhandlas. De åtgärder som riktas mot det samkönade partnervåldet i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer är förhållandevis få (skr. 2007/08:39).

Fel! Okänt namn på

Regeringen bör därför låta utreda och återkomma med ett handlingsprogram för hur HBT-personer som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Brottsofferjour för HBT-personer

Studien "Våldsamt lika och olika" visar att endast ett fåtal HBT-personer har sökt hjälp när de varit utsatta för våld av en partner. Då har de oftast vänt sig till traditionella verksamheter som kvinnojour och brottsofferjour. Det råder på många håll en missuppfattning om att HBT-personer helst söker sig till sina "egna" organisationer för att få hjälp. Dessutom saknas det ett väl utbyggt nät av brottsoffermottagningar för HBT-personer runt om i landet.

RFSL (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter) driver en brottsofferjour för HBT-personer. Brottsofferjouren är nationell och har kontakt med våldsutsatta HBT-personer via telefon och mail och personliga besök.

Regeringen har i sin budget för 2009 inte avsatt riktade pengar till brottsofferjouren. Jouren måste nu i stället ansöka om pengar i konkurrens med en rad andra organisationer. Till brottsofferjouren vänder sig, förutom HBT-personer som utsatts för partnervåld, även de som utsatts för hatbrott. Jouren riskerar även att bli tvungen att söka pengar från olika ställen när hatbrott och partnervåld separeras. Forskning visar dock att hatbrott och våld i samkönade relationer ofta hänger ihop. Det är nämligen inte ovanligt att de som vänder sig till jouren blivit utsatta för båda typerna av våld. Vänsterpartiet avsätter i sin budget för 2009 ökade medel för jourer. RFSL har en ovärderlig kompetens när det gäller att bemöta HBT-personer som utsatts för brott, oavsett om det handlar om partnervåld eller hatbrott. Regeringen bör därför rikta särskilda anslag till den nationella brottsofferjouren för HBT-personer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Familjerätt

Heteronormen i samhället påverkar även vår bild av hur familj bör se ut och fungera. Den familjerättsliga lagstiftningen utgår fortfarande från en traditionell kärnfamilj med två heterosexuella vuxna även om vissa förändringar skett de senaste åren. Vänsterpartiet har självfallet inga synpunkter på människors val av samlevnadsform och lägger därför inga värderingar i enskilda personers val att leva i en kärnfamilj. Vi ifrågasätter däremot kärnfamiljen som norm för hur samlevnad ska se ut. Vår utgångspunkt är att bejaka och uppmuntra den kärlek som finns mellan jämställda människor, oavsett kön, sexuell läggning, och biologiskt föräldraskap. Det finns en mångfald av olika familjekonstellationer i dagens samhälle. De heteronormativa och diskriminerande inslagen i den familjerättsliga lagstiftningen måste därför försvinna.

8.1 Könsneutral äktenskapslagstiftning

Enligt gällande lagstiftning är äktenskapet en heterosexuell förening mellan kvinna och man. Möjligheten att registrera partnerskap står sedan 1994 till buds för de samkönade par som vill gifta sig. Sedan lesbiska kvinnor den 1 juli 2005 fick tillgång till assisterad befruktning inom den svenska sjukvården finns det få skillnader kvar när det gäller rättsverkningarna mellan ett äktenskap och ett partnerskap (se 3 kap. lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap). Partnerskapslagen är alltså i stort sett en kopia av äktenskapsbalken. Vänsterpartiet ser därför inte några sakliga skäl till att behålla denna särlagstiftning. Partnerskapslagen är historiskt ett viktigt och stort steg i arbetet för sexuellt likaberättigande, men i dag fyller den inte samma funktion. Den blir i stället ännu en tydlig markering av hur lagstiftningen gör skillnad på homosexuella och heterosexuella par. För oss är det självklart att äktenskapslagstiftningen ska göras könsneutral i likhet med sambolagstiftningen som gäller lika för alla oavsett sexuell läggning (läs mer om förslagen i vår motion En äktenskapslagstiftning för alla, 2008/09:C208).

9 Assisterad befruktning och äggdonation

Den 1 juli 2005 ändrades lagen (1984:1140) om insemination och lagen (1988:711) om befruktning utanför kroppen så att även kvinnor som är partner eller sambo med en annan kvinna får behandlas med donerade spermier vid allmänt sjukhus. Partnern eller sambon anses tillsammans med den befruktade kvinnan som förälder till det barn som föds, förutsatt att hon har samtyckt till behandlingen. År 2006 trädde lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. i kraft. I den nya lagen har bestämmelserna om insemination och om befruktning utanför kroppen arbetats in utan någon ändring i sak (6 och 7 kap.). För lesbiska kvinnor gäller en speciell reglering där föräldraskapet fastställs slutligen genom bekräftelse eller dom. Det barn som tillkommer utanför tillämpningen av 2006 års lag (tidigare 1984 och 1988 års lagar), t.ex. genom insemination i egen regi eller vid klinik utomlands, omfattas inte av lagstiftningen (prop. 2004/05:137). Det innebär att det fortfarande saknas möjlighet för den födande kvinnans partner eller sambo att få föräldraskapet till barnet fastställt i en sådan situation. Trots möjligheten för lesbiska kvinnor att få tillgång till assisterad befruktning vid allmänt sjukhus är det fortfarande vanligt att paret i praktiken åker utomlands för att söka behandling eller att de själva genomför inseminationen i hemmet. Sjukhusens köer har växt snabbt, vilket medför långa väntetider. Detta innebär också att de barn som tillkommer efter en insemination utomlands eller i egen regi löper risk att bara få en juridisk vårdnadshavare. I dag måste nämligen moderns partner ansöka om att adoptera barnet i ett sådant fall. Att det kan uppstå stora problem till följd av denna lucka i lagen visar tydligt två beslut från Norrköpings tingsrätt (se beslut 2006-12-14 A 2282-06, A2273-06) där två lesbiska kvinnor i två olika fall fick avslag på sin ansökan om att adoptera sin partners barn trots att social-

Fel! Okänt namn på

nämnden tillstyrkt adoptionerna. Kvinnorna fick sedan rätt i högre instans, men vi anser att dessa fall visar att lagen måste ändras då den inte erbjuder alla barn samma skydd. Lagändringen som trädde i kraft den 1 juli 2005 är endast ett första steg när det gäller frågan om lesbiska kvinnors tillgång till assisterad befruktning. Vänsterpartiets mål är att lagstiftningen ska gälla lika för alla oavsett sexuell läggning. Vi menar därför att den befintliga lagstiftningen om assisterad befruktning måste ändras på en rad punkter.

9.1 Utredningen

Utredningen Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) presenterade sitt förslag till lagändringar i januari 2007. Utredningen hade tillsatts på uppdrag av den förra regeringen i samarbete med Vänsterpartiet. Vi är i stort mycket nöjda med utredningens förslag. Utredaren föreslår att föräldraskapet vid assisterad befruktning regleras på samma sätt för samkönade par och för olikkönade par. En föräldraskapspresumtion ska gälla så att den kvinna som är moderns registrerade partner automatiskt anses vara barnets förälder. Om modern är sambo med en kvinna ska föräldraskapet fastställas genom bekräftelse eller dom. Bestämmelserna ska även omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Utredaren föreslår även en ny bestämmelse i föräldrabalken om att barn som tillkommit genom assisterad befruktning med donerade ägg eller spermier har rätt till information om sitt genetiska ursprung. Det ska framgå att det är föräldrarna som har ansvaret för att upplysa barnet om detta. Vänsterpartiet har tidigare år föreslagit en motsvarande informationsplikt.

9.2 Barnets bästa

Utifrån principen om barnets bästa finns det inte någon anledning att upprätthålla skillnaden mellan makar och partner när det gäller assisterad befruktning. Föräldrarnas sexuella läggning är helt ovidkommande för omsorgsförmågan och förmågan att se till barnets bästa. Under den debatt i riksdagen som hölls innan lagen antogs (se riksdagens snabbprotokoll 2004/05:133) framfördes oro över att det lagda förslaget inte skulle tillgodose barnperspektivet i tillräcklig omfattning. Man menade att förslaget utgick ifrån ett vuxenperspektiv och att barnets rätt till en far skulle lagstiftas bort. Det är tydligt att man genom dylika argument vill framhäva det biologiska faderskapets särställning, men bara i de relationer där det saknas en man. Redan innan lagändringen hade ett barn som tillkommit genom assisterad befruktning i heterosexuella förhållanden rätt att ta del av uppgifter om spermadonatören då det har uppnått tillräcklig mognad. Denna rätt gäller även för de barn som tillkommer genom assisterad befruktning i lesbiska förhållanden. I praktiken är dock barnets möjligheter att få kunskap om sitt ursprung helt beroende av att föräldrarna väljer att berätta för barnet att det tillkommit genom assisterad befruktning. Det torde därför vara vanligare att barn till heterosexuella föräld-

rar aldrig får kunskap om sitt biologiska ursprung eftersom det av naturliga skäl framgår att ett barn till lesbiska föräldrar inte kan ha avlats av dessa två. Erfarenheterna från givarinseminationer tyder på att föräldrar ofta väljer att inte berätta för barnet om dess biologiska ursprung. I en undersökning (Får barn veta? Barn som fötts efter givarinsemination, SoS-rapport 2000:6) har samtliga föräldrar till barn som fötts efter givarinsemination tillfrågats om de berättat för barnet om dess ursprung. Av undersökningen framgår att endast runt 10 % av dem som svarat hade berättat för barnet att det tillkommit genom givarinsemination (se prop. 2001/02:89). Om utredarens förslag om ett upplysningsansvar för föräldrarna införs stärks barnets rätt till sina rötter.

9.3 Moderskapspresumtion

Ett barn som föds inom ett heterosexuellt äktenskap faller under den s.k. faderskapspresumtionen. Mannen i äktenskapet anses alltså automatiskt vara far till barnet oavsett om han verkligen är den biologiska fadern eller inte. Som lagstiftningen är utformad i dag är det möjligt att ett barn som tillkommit i ett lesbiskt förhållande i praktiken bara får en rättslig vårdnadshavare. Om ett barn tillkommit genom privat insemination eller efter assisterad befruktning vid klinik utomlands, saknar nämligen den befruktade kvinnans partner möjlighet att bekräfta föräldraskapet. Vänsterpartiet anser att en moderskapspresumtion alltid ska gälla i de fall där det lesbiska paret är registrerade partner. Detta oavsett om barnet har avlats genom befruktning vid allmänt sjukhus eller privat. Moderskapspresumtionen föreslås kunna hävas om donatorn vill ta på sig det rättsliga faderskapet under förutsättning att den biologiska modern och hennes partner godkänner hans faderskapsbekräftelse. Således skulle samma regler som i en heterosexuell relation gälla för det rättsliga föräldraskapet i den lesbiska relationen. Ett alternativ till att införa en moderskapspresumtion skulle kunna vara att ta bort faderskapspresumtionen som gäller för barn till gifta heterosexuella par. Undersökningar visar nämligen att så många som ca 5–10 % av alla barn egentligen har en annan biologisk far än mannen i äktenskapet.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att en moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg. Detta bör riksdagen begära.

9.4 Moderskapsbekräftelse

Enligt föräldrabalkens bestämmelser måste en man i ett heterosexuellt samboförhållande bekräfta faderskapet till barnet för att han ska anses som den rättsliga fadern. Vänsterpartiet menar att motsvarande regler ska gälla för moderns partner i ett lesbiskt samboförhållande. Således bör moderskap kunna bekräftas på samma sätt som faderskap oavsett om modern befruktats

Fel! Okänt namn på

vid allmänt sjukhus eller genom privat försorg. Vi menar att det inte finns några sakliga skäl till att de regler som gäller för heterosexuella par inte ska kunna tillämpas i lesbiska samborelationer.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att en kvinna som är sambo med den kvinna som genomgår assisterad befruktning utanför allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg får möjlighet att bekräfta moderskapet till barnet. Detta bör riksdagen begära.

9.5 En känd donator

I dag saknas en uttrycklig möjlighet för ett par att själva välja vilken man de vill ha som donator. Enligt uppgift är dock detta redan i dag möjligt vid vissa av universitetssjukhusen. Vänsterpartiet vill att det ska införas en lagreglerad rätt att välja donator för alla par oavsett sexuell läggning. Enligt 6 kap. 4 § lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. ska val av lämplig spermagivare göras av läkaren. Hur valet ska gå till regleras närmare i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. I huvudsak ska läkarens val styras av att den tänkte givaren inte skall vara olämplig av medicinska skäl, men läkaren bör enligt föreskrifterna även eftersträva att finna en man som liknar den blivande sociale fadern med avseende på ögonfärg, hårfärg och kroppsbyggnad. Enligt förarbeten till ändringar i lagstiftningen om assisterad befruktning finns det emellertid inget som hindrar att läkaren väljer någon som paret självt har pekat ut och som är villig att medverka (se prop. 2001/02:89). Vi menar att föreskrifterna om att donatorn bör likna den blivande fadern helt saknar relevans. En utseendemässig likhet mellan barnet och de blivande föräldrarna är t.ex. ingenting som eftersträvas vid adoptioner. Däremot är självfallet en medicinsk undersökning av den tilltänkte donatorn motiverad.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att ett par får uttrycklig rätt att välja en donator för assisterad befruktning. Detta bör riksdagen begära.

9.6 Möjlighet för donatorn att bekräfta faderskapet

För många homosexuella män är donation av sperma den enda möjligheten som finns att bli far till ett barn. Enligt gällande lagstiftning kan en donator bekräfta faderskapet till ett barn som tillkommit genom privat insemination på samma sätt som en man som haft samlag med barnets mor. Vi menar att det även ska finnas en möjlighet att bekräfta faderskapet till ett barn som tillkommit genom assisterad befruktning vid allmänt sjukhus. Denna möjlighet kommer enbart att bli aktuell i de fall där paret själva valt ut en donator. För den donator som läkaren väljer ut åt paret kommer situationen således att vara oförändrad. Möjligheten för en man att bekräfta faderskapet till det barn som tillkommit genom befruktning vid allmänt sjukhus bereder väg för att fler inseminationer kan genomföras under medicinskt kontrollerade former.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet. Detta bör riksdagen begära.

9.7 Insemination på barnmorskemottagningar

I dag är det enligt lag (2006:351) endast möjligt att söka behandling vid de sju universitetssjukhusen som finns i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Linköping, Malmö, Umeå och Örebro. Donerade spermier får endast hanteras vid dessa sjukhus. Sedan lesbiska par den 1 juni 2005 fick tillgång till assisterad befruktning inom den svenska sjukvården har sjukhusens köer ökat lavinartat. Vi anser därför att det finns all anledning att tillåta insemination även på t.ex. barnmorskemottagningar. I Danmark och Finland är det redan i dag möjligt för barnmorskor att utföra insemination. Ett heterosexuellt par som söker assisterad befruktning torde oftast göra detta efter att själva ha försökt bli med barn genom samlag under en längre tid. En del lesbiska par kan ha försökt bli gravida genom privat insemination, men en del har inte försökt på egen hand utan i stället valt att söka behandling direkt. För de lesbiska par där den kvinna som ska bära barnet inte har problem med infertilitet torde det därför vara betydligt enklare att söka sig till en barnmorskemottagning för att där få hjälp med inseminationen i stället för att behöva ställa sig i kö vid något av universitetssjukhusen. I de fall där kvinnan är infertil krävs självfallet en mer ingående medicinsk utredning än vad en barnmorskemottagning kan erbjuda. Om barnmorskemottagningar ges möjlighet att utföra inseminationer så minskar belastningen på de ovan nämnda sjukhusen och de par som söker behandling behöver inte vänta på sin tur i årtal, något som kan vara nog så påfrestande för en relation. Vårt förslag innebär även en effektivare hantering av inseminationer både när det gäller kostnader och köer.

Regeringen bör därför lägga fram förslag till lagändring som innebär att det blir möjligt att få tillgång till assisterad befruktning på andra kliniker än de sju universitetssjukhusen. Detta bör riksdagen begära.

9.8 Behandling med både donerat ägg och donerad sperma

Vänsterpartiet menar att det bör vara möjligt för en kvinna att bli behandlad med ett donerat ägg och donerad sperma. Vi ser inte att en sådan möjlighet skulle stå i strid med principen om barnets bästa. Adopterade barn lever inte heller med sina biologiska föräldrar. Vänsterpartiet anser att det är det sociala föräldraskapet som är avgörande för att barnets bästa ska tillgodoses. Vi menar att barn som tillkommit genom äggdonation, precis som adopterade barn, har rätt att få kunskap om sitt ursprung. En sådan rätt bör motsvaras av en skyldighet för föräldrarna att berätta för barnet om hans eller hennes ursprung. Under våren 2002 beslutade riksdagen att ändra vissa regler i dåva-

Fel! Okänt namn på

rande lagen (1988:711) om befruktning utanför kroppen som innebär att även behandling med donerade ägg blir tillåten. Lagen är dock skriven enbart med tanke på heterosexuella kvinnor som lider av infertilitet och ofrivillig barnlöshet. Eftersom både ägg och sperma inte får komma ifrån givare betyder det att infertila lesbiska kvinnor saknar möjlighet att få behandling med donerade ägg. Vänsterpartiet anser att lesbiska kvinnor som är infertila och som skulle kunna få hjälp genom en äggdonation självklart ska kunna ha samma rättigheter och möjligheter som heterosexuella kvinnor. Vår uppfattning är att lagen inte ska ställa krav på att den kvinna som vill ta emot ett donerat ägg är gift eller sambo med en man. Möjligheten för lesbiska kvinnor att få tillgång till behandling med donerade ägg måste därför utredas. För Vänsterpartiet är det viktigt att en lagstiftning om behandling med donerade ägg och spermier gäller lika för alla kvinnor oavsett sexuell läggning. En möjlighet att få behandling med könsceller från två donatorer skulle även ge de heterosexuella par där båda parter är infertila en möjlighet att skaffa barn. Vidare skulle den kvinna-till-man transexuella man som vill donera ägg till sin kvinnliga partner därigenom kunna bli biologisk förälder (se motionen Transpersoners rättigheter).

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda möjligheten att ändra bestämmelserna om befruktning utanför kroppen i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att det blir möjligt att tillåta behandling både med ett donerat ägg och donerad sperma samtidigt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Barn med flera sociala föräldrar

Enligt dagens lagstiftning kan ett barn bara ha två juridiska vårdnadshavare. Många barn växer dock upp med flera sociala föräldrar. Det kan handla om barn vars biologiska föräldrar lever i samkönade relationer eller om barn vars biologiska föräldrar separerat. Dagens lagstiftning medför att ett barn inte har juridisk rätt att träffa en social förälder efter att de vuxna separerat. Detta trots att den sociala föräldern kan vara lika viktig för barnet som den biologiska föräldern. Vidare har barnet ingen rätt att arva en social förälder. Ett exempel där ett barn med flera sociala föräldrar har hamnat i kläm till följd av luckan i lagstiftningen är den pojke vars två lesbiska mammor skrivit ett eget avtal med pojkens pappa om att de alla tre skulle ha delat föräldransvar. Då de biologiska föräldrarna hamnat i en konflikt med den icke-biologiska mamman visade det sig att det skriftliga avtalet saknade juridisk betydelse. Pojken har ingen som helst juridisk rättighet att umgås med sin icke-biologiska mor. Då medmamman begärde att socialnämnden skulle väcka talan i domstol om umgängesrätt avtog majoriteten i nämnden hennes begäran.

Länsstyrelsen anser dock att socialnämnden borde ha väckt talan i tingsrätten samt påtalar bristen på vägledning i liknande ärenden. I förarbetena till den nya vårdnadslagen tas barn som växer upp med samkönade föräldrar upp

som ett exempel på varför socialnämnderna bör ges en egen talerätt i umgängesfrågor (prop. 2005/06:99 s. 57).

Vänsterpartiet anser att det är angeläget att alla barn har ett juridiskt skydd i lagstiftningen, oavsett i vilken typ av familjebildning barnet växer upp. Barn kan ha lika starka band till en social förälder som till en biologisk förälder. Ett sätt att stärka tryggheten för barnet är att ge socialnämnderna en uttrycklig skyldighet i föräldrabalken att väcka talan i domstol när det handlar om umgänge mellan ett barn och barnets sociala förälder. Talerätten kan utformas så att socialnämnden för barnets talan om rätt till umgänge med en icke biologisk förälder som barnet levt tillsammans med. Vårt syfte med förslaget är inte att fler vuxna än de biologiska föräldrarna ska kunna föra processer i domstol om umgänge. Tanken är i stället att det är barnets rätt till sin sociala förälder som ska lyftas fram i stället för den förälderns rätt till umgänge med barnet. En annan lösning vore att i föräldrabalken ge barn uttrycklig möjlighet att ha fler vårdnadshavare än två.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning i syfte att ändra reglerna i föräldrabalken så att det blir möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Ensamstående kvinnor och assisterad befruktning

Allt fler kvinnor upptäcker att man inte måste avstå från ett liv med barn bara för att de inte har någon partner. Vissa kvinnor väljer därför att adoptera medan andra har en stark längtan efter att bära och föda ett barn. Enligt 4 kap. 1 § FB är det möjligt för en ensamstående kvinna som fyllt 25 år att adoptera ett barn. Vi anser att ensamstående kvinnor bör få tillgång till assisterad befruktning enligt samma villkor som kvinnor som lever i en relation. Utifrån principen om barnets bästa finns det ingen anledning att tro att det barn som tillkommit genom assisterad befruktning av en ensamstående kvinna skulle få sämre uppväxtvillkor än ett barn som adopterats av en ensamstående kvinna eller man eller av någon annan anledning lever med endast en förälder. Den traditionella kärnfamiljen som består av mamma, pappa, barn är i dag en otidsenlig norm där många existerande familjebildningar inte får plats. Mångfalden av familjeformer ökar i skilsmässornas och kvinnofrigörelsens spår, och det är rimligt att lagstiftningen anpassar sig till dessa nya levnadsmönster. I dag är det bara kvinnor som lever i en parrelation som har möjlighet att få tillgång till assisterad befruktning enligt lag (2006:351). Dock är det vanligt att ensamstående kvinnor söker behandling på klinik i t.ex. Finland eller Danmark, vilket gör att det redan i dag föds barn som tillkommit genom assisterad befruktning av ensamstående kvinnor i Sverige. Enligt gällande lagstiftning har det barn som tillkommit genom assisterad befruktning enligt lag (2006:351) rätt att få uppgift om vem donatorn är när barnet uppnått tillräcklig mognad. De barn som tillkommit genom assisterad befruktning utomlands

Fel! Okänt namn på

saknar ofta den möjligheten. Vi vill även erinra om att socialutskottets majoritet i sitt senaste betänkande förutsätter att regeringen noga följer frågan om ensamstående kvinnors rätt till assisterad befruktning och återkommer till riksdagen om regeringen finner det motiverat (bet. 2006/07:SoU8). Såvitt vi känner till pågår något sådant arbete ännu inte i Regeringskansliet.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. som innebär att ensamstående kvinnor får tillgång till assisterad befruktning vid allmänt sjukhus. Detta bör riksdagen begära.

11.1 Ensamstående kvinnor och äggdonation

I dag har endast den kvinna som lever i en heterosexuell parrelation möjlighet att få tillgång till behandling med donerat ägg enligt bestämmelserna om befruktning utanför kroppen i lag (2006:351). Detta får till följd att de kvinnor som är infertila och lever som ensamstående inte har samma möjligheter till behandling som de kvinnor som valt att leva med en man. Av samma orsaker som lesbiska och bisexuella kvinnor som lever i en relation med en kvinna bör få tillgång till behandling med donerade ägg bör även de kvinnor som är ensamstående få tillgång till sådan behandling. Lagstiftningen kan inte längre utgå från kärnfamiljen som norm utan måste bejaka de familjebildningar som finns i praktiken. Det är inte rimligt att kvinnors möjlighet till behandling med donerade ägg ska vara beroende av civilstånd och sexuell läggning.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om befruktning utanför kroppen i lag (2006:351) och annan relevant lagstiftning i syfte att ge ensamstående kvinnor möjlighet att få tillgång till behandling med donerade ägg. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Diskriminering inom utbildningsväsendet

12.1 Bristande HBT-kompetens hos lärare

Rapporten "En utmaning för heteronormen" från projektet "Under ytan" visar att endast 2 % av lärarna fått kompetensutveckling kring frågor om sexuell läggning och homofobi. 8 % av lärarna anser att deras utbildning har förberett dem för att hantera frågor om sexuell läggning och homofobi. Rapporten visar även att en fjärdedel av lärarna aldrig tar upp frågan om sexuell läggning i en undervisningssituation. Samtidigt svarar hälften av lärarna i enkätundersökningen att det förekommer kränkande jargong på grund av sexuell läggning bland eleverna. Slutsatsen blir att det finns ett stort behov av kunskap och kompetensutveckling kring sexuell läggning, homofobi och heteronormativ-

tet bland lärare. Brottsförebyggande rådet visar i en rapport (2007:17) att drygt 50 % av alla brott med homofobiskt motiv begås av personer som är yngre än 20 år, varav flertalet är unga män. Att skolan generellt brister i att hantera frågor om homosexualitet, bisexualitet och könsidentitet torde alltså vara en av förklaringarna till att unga människor utsätter HBT-personer för våld och andra kränkningar. För att det ska vara möjligt för lärare och annan personal inom utbildningsväsendet att främja likabehandling och motverka diskriminering måste de ha kunskap om frågor som rör homosexuella, bisexuella och transpersoner (s.k. HBT-kompetens).

Regeringen bör därför ge Skolverket och Högskoleverket i uppdrag att ta fram en plan för hur alla anställda inom utbildningsväsendet ska få HBT-kompetens. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12.2 HBT-undervisning vid grundskola, gymnasium och komvux

Skolan har en central roll när det gäller att förmedla kunskap om mänskliga rättigheter. Skolan ska inte förhålla sig neutral i HBT-frågor. Tvärtom är det ett av skolans främsta uppdrag att aktivt motverka alla former av diskriminering. Skolverkets rapport om sex- och samlevnadsundervisningen från såväl 1999 som år 2006 pekar på brister i skolans undervisning om sexuell läggning. Det framgår att undervisningen i HBT-frågor ofta är beroende av den enskilde läraren såväl när det gäller kvantitet som kvalitet. En del klasser får besök av en person från RFSU, RFSL eller RFSL Ungdom. För många elever är det den mest konkreta information om homosexualitet och bisexualitet de får under sin skoltid. Av 2006 års rapport framgår att värdegrundsfrågor som särskilt rör jämställdhet, homosexualitet, bisexualitet och transpersoner måste belysas i sex- och samlevnadsundervisningen. De flesta HBT-ungdomar saknar möjlighet att positivt spegla sig själva någonstans i skolmiljön. De får inte heller stöd och hjälp med att bygga upp en trygg och säker självbild på samma villkor som heterosexuella elever. På så sätt växer många homosexuella, bisexuella och transpersoner upp i en miljö där de är ifrågasatta eller osynliggjorda som personer. Det förekommer även att grund- och gymnasieskolor använder sig av läromedel som direkt kränker HBT-personer. Detta är självfallet totalt oacceptabelt. Det är viktigt att unga människor erbjuds öppna valmöjligheter där de vuxna inte oreflekterat förutsätter att alla elever är, eller är på väg att bli, heterosexuella. En lärare med kunskaper om homosexualitet, bisexualitet och transpersoner samt en öppen och respektfull attityd till att det bland elever finns både homo-, bi- och heterosexuella ungdomar kan då fungera som ett stort stöd. Därför bör HBT-perspektivet integreras i en rad olika ämnen, till exempel social- och samhällskunskap, psykologi, historia, svenska samt religion och livsåskådningsfrågor. Att bara diskutera homosexualitet på biologilektionerna eller under sex- och samlevnadsundervisningen förstärker fördomarna om att homosexualitet enbart handlar om sex. Vi vill att HBT-frågor ska behandlas som ett självklart inslag i undervisningen. Frågorna bör kopplas till grundläggande värderingar om alla människors lika värde och

Fel! Okänt namn på

rättigheter. I november 2006 utkom Skolverket med rapporten *I enlighet med skolans värdegrund?* (285:2006). I den granskas 24 läroböcker för grundskolans år 7–9 och gymnasieskolans A-kurser i ämnena biologi/naturkunskap, historia, religions- och samhällskunskap med läroplanernas värdegrund som utgångspunkt. Granskningen visar att läroböckerna utgår från att alla människor är heterosexuella. Heterosexualitet framställs som det allmänna och oproblematiska, medan homo- och bisexualitet framställs som det specifika och problematiska. Den homo- eller bisexuelle är inte en namngiven person utan en mer diffus ”någon annan”. Homo- och bisexuella personer gestaltas dessutom endast om det uttryckligen handlar om homo- eller bisexualitet och de får därmed enbart representera sin sexuella läggning. Elever som själva identifierar sig som homo- eller bisexuella kan därmed uppleva läroböckerna som exkluderande, kränkande eller diskriminerande.

Regeringen bör ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att återkomma med förslag på hur frågor om sexuell läggning och könsidentitet ska beröras på ett integrerat sätt i undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12.3 HBT-undervisning vid universitet och högskolor

Den nya diskrimineringslagen som träder i kraft den 1 januari 2009 innehåller ett förbud mot diskriminering p.g.a. sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck inom utbildningsverksamhet. Begreppet utbildningsverksamhet omfattar bl.a. högskoleutbildning. För att den nya lagen ska fungera i praktiken krävs dock att frågor som rör HBT-personers livsvillkor integreras i utbildningen. Enligt vår mening är det önskvärt att utbildning i HBT-frågor integreras i all grundutbildning som bedrivs vid högskolor och universitet i syfte att ge nödvändig HBT-kompetens. Detta gäller i synnerhet vissa utbildningar inom humaniora, samhällsvetenskap och medicin som t.ex. psykologlinjen, juristlinjen, socionomlinjen, sjuksköterskeutbildningen och läkarlinjen.

Regeringen bör därför ge Högskoleverket i uppdrag att ta fram förslag till nödvändiga ändringar i högskoleförordningens examensordningar i syfte att integrera HBT-frågor i undervisningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Diskriminering av HBT-personer i arbetslivet

Den nya diskrimineringslagen innehåller förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck (prop. 2007/08:95). Enligt en undersökning från Karlstads universitet (*Homosexuellas villkor i arbetslivet*, 2003) upplever homosexuella, trots

forskning som visar att det skett en attitydförändring till det bättre, problematiska situationer i arbetslivet som är relaterade till den sexuella läggningen. Fritt Fram var ett samarbetsprojekt som arbetade mot diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Fritt Fram utbildade och höjde kompetensen kring sexuell läggning i arbetslivet mellan 2002–2007, då projektet avslutades. Fritt Fram drevs av arbetsgivare (Försvarsmakten, Sveriges Kommuner och Landsting, Södertälje kommun), fackförbund (Akademikerförbundet SSR, HTF) och intresseorganisationer (RFSL, EKHO). Dyliga projekt är självfallet mycket lovvärda. Verksamheter som drivs i projektform är ett nödvändigt komplement till den verksamhet som Homo bedriver. Dock är diskriminering, mobbning och andra kränkningar som HBT-personer får utstå på sina arbetsplatser i grunden en arbetsmiljöfråga. Frågor som rör den psykosociala arbetsmiljön bör därför hanteras av Arbetsmiljöverket. Alla kränkningar som HBT-personer utsätts för i arbetslivet är nämligen inte möjliga att beivra genom den befintliga diskrimineringslagstiftningen. Ofta handlar det om att personer blir utfrysade, mobbade eller utsatta för mer subtila kränkningar på grund av sin sexuella läggning än vad som krävs enligt lagstiftningen. Det är mot denna bakgrund av stor vikt att Arbetsmiljöverket utvecklar sina föreskrifter kring HBT-personers psykosociala arbetsmiljö. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14 Kultur för alla

De kulturella uttryckssätten har en stor betydelse för att påverka och förändra attityder och fördomar. De institutioner i samhället som har till uppgift att stödja och stimulera kultur bör uppmärksamma kulturens betydelse för att synliggöra homosexuellas, bisexuellas och transpersoners liv och erfarenheter. Statens kulturråd och andra anslagsgivande institutioner bör därför på lämpligt sätt verka för att HBT-kompetensen inom kulturlivet förbättras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15 Värnpliktstjänstgöringen

Från och med den 1 januari 2009 kommer diskrimineringslagstiftningen även att omfatta värnpliktiga. Detta innebär att värnpliktiga för första gången får samma juridiska skydd mot diskriminering och kränkningar som anställda. Sakta men säkert börjar detta märkas i Försvarsmaktens policydokument. Det finns emellertid fortfarande mycket kvar att göra för att homo- och bisexuella samt transpersoner ska kunna leva öppet i det svenska försvaret utan att riskera att bli utsatta för diskriminering och trakasserier. För att förstå hur situationen ser ut på förbanden och se vilken effekt utbildningarna ger, bör man kontinuerligt utföra attitydundersökningar. När man genom resultatet av undersökningarna vet vari problemen ligger måste man följa upp genom att

Fel! Okänt namn på

tillsätta riktade insatser för att komma åt problemområdena. Av Värnpliktsrådets attitydundersökning Ordervägrar försvarsmakten? från år 2007 visar att en av fyra värnpliktiga upplever att det är mindre accepterat att vara HBT-person inom Försvarsmakten än i det civila samhället. Två av tio värnpliktiga har vid ett eller flera tillfällen upplevt att värnpliktiga på något sätt behandlat HBT-personer felaktigt. En av fyra värnpliktiga har svarat att den felaktiga behandlingen utförs av både andra värnpliktiga och av befäl. Intervjuer visar även att HBT-personer ägnar stor energi åt att försöka dölja sin sexuella läggning eller könsidentitet inom Försvarsmakten och att de känner behov av att prestera mer än övriga i gruppen för att inte utmärka sig.

Hela Försvarsmakten behöver ställa om till den öppna attityd som eftersträvas i dag. Den gamla, hårda machojargongen som lever kvar är ett stort problem. Genom en utarbetad strategi, exempelvis innehållande kraftfulla policydokument, krav på åtgärdsplaner och bättre uppföljning av konsekvenser, bör man sträva efter en övergripande förändring av hela myndigheten. Utbildning är en viktig del i arbetet mot diskriminering. Befälen är de värnpliktigas förebilder och det är därför mycket viktigt att befälen är tillräckligt kunniga i HBT-frågor för att kunna hantera problem som kan uppstå, samt har förståelse för att en sådan utbildning behövs. Deras attityd till de här frågorna är helt avgörande för de värnpliktigas engagemang. Det är även viktigt att samtliga värnpliktiga får en liknande utbildning av hög kvalitet. Därför avsätter vi pengar i vår budgetmotion 2009 till det pågående arbetet mot diskriminering på grund av kön, etnicitet och sexuell läggning inom Försvarsmakten.

16 Hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården ska säkerställa rätten till likabehandling utan åtskillnad på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Därför behövs en medveten strategi för att höja HBT-kompetensen inom vård och omsorg. Undersökningar av unga HBT-personers livssituation har visat att det inom dessa grupper finns en överrepresentation av psykosocial ohälsa. Många har någon gång övervägt att begå självmord. Det finns en stor risk att unga människor inte söker hjälp om de upplever att psykiatrin inte respekterar deras livsval. Motsvarande situation torde även gälla för vuxna. Transpersoners situation har knappt synliggjorts över huvud taget.

Det finns en brist på kunskap om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation inom psykiatrin, bland psykoterapeuter och inom den övriga hälso- och sjukvården, vilket är en stor brist ur ett likabehandlingsperspektiv. Det finns enligt vår mening stor risk att homosexuella, bisexuella och transpersoner får en sämre hälso- och sjukvård på grund av brister i bemötandet och brist på HBT-kompetens. Socialstyrelsen bör därför ges i uppdrag att se över vilka åtgärder som krävs för att höja HBT-kompetensen inom hälso- och sjukvårdsområdet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16.1 Folkhälsomålen

Av en rapport från Folkhälsoinstitutet (2005:19) framgår att HBT-personer har en betydligt sämre psykisk hälsa än den övriga befolkningen. Den största skillnaden när det gäller hälsotillståndet finns bland homo- eller bisexuella kvinnor jämfört med heterosexuella kvinnor. Transpersoner mår generellt psykiskt sämre än gruppen homo- eller bisexuella. Vi menar att Folkhälsoinstitutet i högre grad borde uppmärksamma HBT-personers livsvillkor. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur HBT-perspektivet kan stärkas i folkhälsomålen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16.2 Självmordsprevention

Folkhälsoinstitutets rapport från 2005 visar att självmordsförsök är dubbelt så vanliga bland homo- och bisexuella personer jämfört med den övriga befolkningen. Särskilt vanligt är detta bland HBT-ungdomar. Så många som hälften av de tillfrågade transpersonerna uppgav att de någon gång övervägt att ta sina liv.

I Socialstyrelsens och Statens folkhälsoinstituts förslag till ett nationellt program för att förebygga självmord som presenterades 2006 uppmärksammades trots detta inte HBT-personers speciella utsatthet. I regeringens proposition En förnyad folkhälsopolitik (prop. 2007/08:110) nämns inte heller gruppen HBT-personer särskilt. I tre nya regeringsuppdrag för att förhindra självmord till bland annat Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen lyser också HBT-perspektivet med sin frånvaro.

Regeringen bör därför ge Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur samhällets fördomar och heteronormativiteten påverkar självmordfrekvensen för HBT-personer samt komma med förslag på verktyg för att förebygga självmord inom denna grupp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16.3 Äldreomsorg

Heterosexualitet är normen i samhället, även inom äldreomsorgen. För det stora flertalet heterosexuella äldre kvinnor och män finns det oftast inte anledning att fråga sig vad det innebär att inte bli behandlad och bemött som en hel människa. För de cirka 80 000 homo- och bisexuella som är över 65 år i Sverige i dag ser situationen väldigt annorlunda ut. Många av dessa kvinnor och män har blivit betraktade som sjukdomsstämplade brottslingar under en stor del av sin livstid. Fram till 1944 var det enligt svensk lag totalt förbjudet att ha homosexuella förbindelser. Först 1979 tog Socialstyrelsen bort sjukdomsbegreppet. För många är det därför svårt eller otänkbart att ”komma ut” som bög eller lesbisk som äldre. Därför måste personalen inom äldreomsorgen kunna se och bemöta homo- och bisexuella på ett värdigt sätt. Dessvärre

Fel! Okänt namn på

saknas i dag tillräcklig kunskap om äldre HBT-kvinnors och mäns levnadsvillkor. Inom vård och omsorg gäller heteronormen och HBT-personer osynliggörs. Det kan handla om en person som lever i en dold relation med en partner av samma kön. En god vän kan ibland visa sig vara en partner. Då gäller det att personalen inom äldreomsorgen är tillräckligt lyhörd och uppmärksam. Öppet homosexuella ska bemötas med respekt, men personalen måste även vara lyhörda mot dem som på grund av långvarig diskriminering inte är öppna med sin sexualitet. Regeringen hänvisar ofta till att privatiseringarna av äldreomsorg och vård ska lösa problemet med bristande HBT-kompetens. Men privatiseringar garanterar inte per automatik att vare sig de boende som är HBT-personer eller HBT-personer bland personalen kommer att behandlas med respekt för sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Socialstyrelsen lyfter i sin kunskapsöversikt Det dubbla utanförskapet mångfald och sexuell läggning februari 2008 fram ett antal områden där insatser behöver göras. All personal inom äldreomsorgen behöver självklart ha HBT-kompetens och kunskap. Där fattas mycket i dag. Den kunskapen måste också kopplas till att livsvillkoren för äldre homosexuella kvinnor respektive män ser olika ut. En grundförutsättning är att HBT-personer inte osynliggörs vare sig de är personal eller äldre kvinnor och män med behov av service och omvårdnad. Alltmer insatser görs i dag av anhöriga. Det är därför viktigt vilka föreställningar som finns kring vilka som är homo- och bisexuellas anhöriga och att de synliggörs när det gäller anhörigstöd. I t.ex. Socialstyrelsens rapport om anhörigstöd saknas skrivningar om homo- och bisexuellas situation. För många äldre homo- och bisexuella kvinnor och män kan gemenskapen tillsammans med andra äldre med samma erfarenheter göra att de mest av allt önskar komma till ett HBT-äldreboende. Men det är inte självklart att alla äldre HBT-personer vill bo på ett äldreboende med särskild HBT-inriktning, inte minst med tanke på att många av de äldre vuxit upp i ett samhälle som varit ännu mer fördömande gentemot homo- och bisexualitet än nu. Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att se över vilka åtgärder som behövs för att HBT-kompetens ska finnas inom hela äldreomsorgen (se vidare i vår motion om en jämställd äldreomsorg, 2008/09:So554).

Stockholm den 5 oktober 2008

Josefin Brink (v)

Marianne Berg (v)

Eva Olofsson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

LiseLotte Olsson (v)